

PRŮVODCE BÍTEŠSKEM

SWAZEK II

NA KOLECH ZA SMÍRČÍMI KAMENY

| Kadolec, SK, Krvavá svatba |

| Březí, SK u Ondrušek |

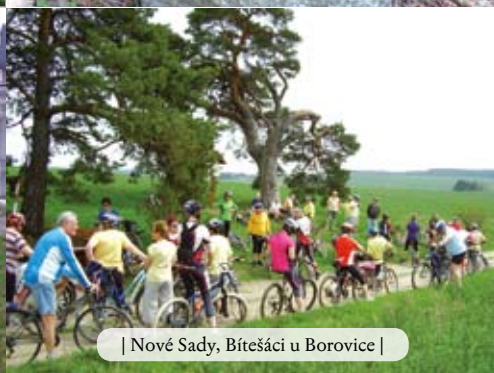
| Tišnov, SK v Klášterní ulici |

| Říkonín, SK nad Balákovým mlýnem |

| Budišov, SK u kostela |

| Nové Sady, Bítešáci u Borovice |

| Pikárec, Barončiny kameny |

| Tišnov, autor u SK směrem k Lomničce |

ÚVODEM

Je až s podivem, jaký je v poslední době zájem o smírčí kameny. Důvodů je více. Je to především lepší informovanost. Zadejte si na internetu „smírčí kameny“ a objeví se vám nespočet odkazů a příspěvků. V našem Kraji Vysočina nastartovalo zvýšený zájem o smírčí kameny především již 4. vydání knihy Hynka Jurmana „Smírčí kameny na Vysočině“, postupně doplňované o další informace.

Ale přiznejme si, není zájem o smírčí kameny dobrým důvodem pro vycházky a výlety do přírody, uniknout tak z všude přítomného mediálního šumu, udělat něco pro svoje zdraví? Věřte tomu, ono to hledání smírčích kamenů je něco i jako houbaření, může se stát i posedlostí.

Ve stručnosti uvádím několik užitečných informací z knihy Hynka Jurmana. Smírčí kameny začaly vznikat v 15. stol. jako součást smírčích smluv, zavazujících provinilce, kromě jiných povinností, ke zhotovení smírčího kamene. Těchto pravých smírčích kamenů, doložených smírčími smlouvami, se moc nezachovalo. V pozdější době se stále více stávalo zvykem umísťovat upravené a označené kameny (kříž, letopočet, symbol události,...) na místech, kde se udála převážně tragická událost.

Smírčích kamenů jsou v našem státě tisíce, různými spolky jsou mapovány a evidovány. Jsou rozšířeny po celé západní Evropě, na východ méně, na Slovensku a v Maďarsku se nenajdou. Označení „smírčí kameny“, je v zásadě nepřesné. Užívá se i jiných názvů: smírčí kříže, křížové kameny, kamenné kříže, památné kameny,... Mediálně se ale nejčastěji ujalo označení „smírčí kameny“.

Jaká událost se stala u smírčích kamenů, neuvádím. Informace je možno získat buď přímo u kamenů nebo na internetu. Barvitě je popisuje již zmíněná kniha Hynka Jurmana.

Dobrym prostředkem pro objevování smírčích kamenů je kolo. Smírčí kameny se nacházejí nejen u silnic, ale především u polních a lesních cest, často také volně na mezích, v lesích nebo i zarděné ve zdech staveb. Jejich místa se i z různých důvodů mění, některé se již nenalezly nebo zůstaly zasypány v zemi při stavebních pracích, byly i ukradeny.

Ve Velké Bíteši jsme se v letošním roce 2013 také zaměřili na objevování smírčích kamenů, na kolech, buď jednotlivě, nebo v menších i větších skupinách. Významně se v této činnosti angažoval místní Seniorklub.

Zkušenosti a bezké prožitky ze všech těchto výletů za smírčími kameny jsem se na dalších stránkách tohoto svazku pokusil zaznamenat. Mohou tak být dobrým doporučením i pro další hledače smírčích kamenů.

Přeji všem hezké zážitky při hledání smírčích kamenů, hlavně pak šťastné návraty domů.

Karel Smolík

ZA NEJBLIŽŠÍMI SMÍRČÍMI KAMENY

Trasa I: Velká Bíteš – Jestřabí – směr Březka – odbočit vlevo na Jasenici a po 500 m vpravo na polní cestu do Březky – Březka – Holubí Zhoř – odbočit vpravo na novou pozemkovou cestu k mostu pod dálnicí – podél dálnice k silnici do Křeptova – po 300 m odbočit vlevo na polní cestu do Rudy – Ruda – Křeptov – Osová Bítýška – Záblatí – podél vepřínu k lesu za Bezděkov – Bezděkov – Nové Sady – k borovici – Velká Bíteš, Chobůtky

Celkem 30 km

Smírčí kameny (SK):

1. SK – Velká Bíteš, u cesty k Jindřichovu, vpravo
2. SK – na pravé straně lesní cesty do Březky
3. SK – u stožáru nad Lhotkou
4. SK – Ruda, u rybníčku v dolní části návsi
5. SK – Ruda, levou cestu nahoru, na pravé straně
6. SK – Ruda, proti vyústění levé cesty na silnici do V. M.
7. SK – u silnice do Osově Bítýšky před potokem, vpravo
8. SK – u lesa za Bezděkovem, u posedu
9. SK – Nové Sady, u borovice

DÁ SE TO STIHNOUT ZA ODPOLEDNE

Na úvod hned 9 smírčích kamenů. Cesta není obtížná. Na třech úsecích se jede slušnou polní nebo lesní cestou. Jako bonus si vychutnáte nedávno opravenou cestu z Jestřabí, až po odbočku do Jasenice. Jako bonbonek si užijete novou asfaltovou cestu mezi poli, realizova-

| Ruda, SK u hlavní silnice |

| SK za Bezděkovem, čteme z Jurmana |

| SK nad Lhotkou |

| Osová Bítýška, SK u silnice ke Křeptovu |

nou v rámci pozemkových úprav, z Holubí Zhoří pod dálniční most, levá odbočka končí v polích. Důvod k zamyšlení. V místě odbočení ze silnice do Křeptova, vlevo na polní cestu do Rudy, si všimněte tabulky „Pramen Jasinky“. Jasinka nebo Jelenka? Já jsem pro Jasinku.

Všech 9 smírčích kamenů je vyznačeno na mapě Velkobítešsko 1:25000. Obec Ruda se může pochlubit hned třemi smírčími kameny v návsi: dole u rybníčku, kde mají být pochováni tři francouzští vojáci z napoleonských válek, nahoru vpravo u levé cesty se utopil učedník, u hlavní silnice nahoře převrácený vůz usmrtil svatebčana. Zdá se to jednoduché, ale já jsem se třikrát musel ptát místních, všichni mně poradili. Na Rudě vědí, kde mají smírčí kameny.

Doporučuji knihu Jurmana s sebou, o smírčích kamenech u Osové Bítýšky a za Bezděkovem je v knize několik stránek.

ZA SMÍRČÍMI KAMENY K OSLAVANŮM

Trasa II: Velká Bíteš – Košíkov – Ludvíkov – Březina – odbočení vpravo a potom vlevo lesní cestou do Příbrami – u kaple odbočit vlevo na cyklostezku, která vede až k zemědělskému areálu u Zakřan – vlevo a hned vpravo asfaltovou zemědělskou cestou do Zbýšova – Padochov – Oslavany – zpět cyklostezkou 5170 do Ketkovic – Rapotice – Újezd – Stanoviště – Ludvíkov – Velká Bíteš

Celkem 50 km

Smírčí kameny (SK):

1. SK – Košíkov, u kostela
2. SK – Košíkov, u kostela

| SK před Zbraslaví |

| Oslavany, s panem starostou
u SK u Oslavy |

3. SK – u silnice do Zbraslavi, 300 m za hájovnou, vlevo v lese
4. SK – od 3. SK o 80 m podél cesty dále
5. SK – na okraji Zakřan, u zemědělského areálu, u božích muk
6. SK – u řeky Oslavy na zelené TZ, u rozcestníku Kocoury, od Oslavan cca 2,5 km
7. SK – na cyklostezce 5170 z Oslavan do Ketkovic, vpravo, 1,5 km od Oslavan

DÍKY PANE STAROSTO A MÍSTOSTAROSTO

Poděkování patří starostovi a místostarostovi Oslavan. Oslavanské smírčí kameny byly pro mne velkou záhadou. Zašel jsem proto na radnici, kde se mě ochotně ujali starosta s místostarostou. Pan starosta rychle odhadnul moje šediny a schopnosti a rázně rozhodl: ten pán by to nenašel, jedeme. Byla to divoká jízda autem k řece Oslavě, kus jsme došli pěšky a v křovinách jsme ho našli. Starosta se vyznal, udělal mně krátkou

| Košíkov, 1. a 2. SK u kostela |

| Oslavany, SK na cyklostezce 5170 |

přednášku o kameni a jeho umístění na Libické cestě. O Libické cestě je pěkné počtení na internetu.

Na zámku v Oslavanech je možnost příjemného posezení, v areálu zámku jsou hned tři muzea: hornictví, hasičské a historických el. spotřebičů.

K tomu 7. smírčímu kameni, tam mě také zavezli. Je na cyklostezce 5170 z Oslavan do Ketkovic, na pravé straně, asi 1,5 km od Oslavan. Ani jsem nedutal, že jsem v minulosti už kolem tohoto kamene několikrát na kole projel, aniž bych si ho všiml.

Později, když jsem sem vedl cyklisty Seniorského klubu, nenašel jsem odvalu, abych je také k tomu smírčímu kameni u řeky Oslavy zavedl. Ale všem poradím, nasaďte s kolem na zelenou TZ, buď v Oslavanech, nebo v Čučicích, přibližně po 3 km dojedete k rozcestníku Kocoury a tam to asi 20 m na odvrácené straně od řeky je. Pan starosta mně tvrdil, že se to na kole snad dá projet.

Já to mám také v plánu.

ZA SMÍRČÍMI KAMENY K TIŠNOVU

Trasa III: Velká Bíteš – Pánov – za Pánovem lesy k deblínské myslivně – Deblín – Čížky – Žernůvka – Závist – Tišnov – zpět: Předklášteří – Mezihorím do Dolních Louček – Chytálky – podél Libochovky po lesní a lesní cestou do Říkonína – do Kutín buď přes 5 brodů a nebo nahoru po silnici, Lubné – Níhov – Křižínkov – Velká Bíteš

Celkem 50 km

Smírčí kameny (SK):

1. SK – v lese za Pánovem
2. SK – za posledním domem v Závisti, vlevo u silnice
3. SK – v Tišnově, za posledním domem směrem na Lomničku, vlevo u silnice
4. SK – v Tišnově, v Klášterní ulici, vlevo proti domu č. 355, na konci zdi, dole
5. SK – Dolní Loučky, u kostela, zazděn ve zdi
6. SK – v Říkoníně, nad Balákovým mlýnem, nahoru pravou lesní cestou, př. 800 m

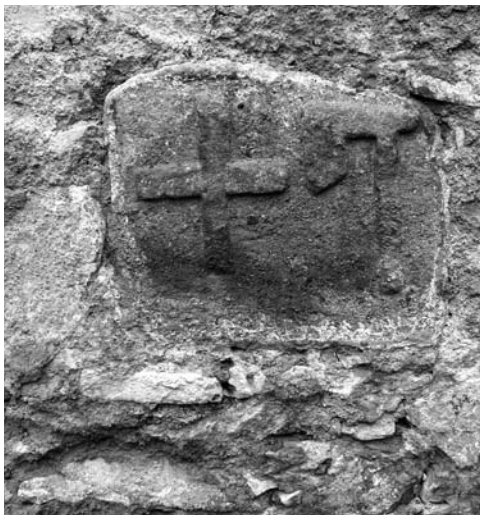
POVÍDÁNÍ NEJEN O SMÍRČÍCH KAMENECH

Kolaři směr k Tišnovu moc rádi nemají. Tam se jede téměř bez šlápnutí, zpět je to dřina. Značné převýšení: Velká Bíteš – 480 m, Tišnov – 260 m. Přesto se tam rádi každoročně vracíme.

Romantická údolí potoka Libochovky jsme už dříve projeli, od jeho pramene pod kopcem Šebeň za Křižanovem až po jeho vtok do Loučky v Dolních Loučkách, některé úseky několikrát. Vzdálenější řeka Loučka je pověstná hlubokými údolími a skalnatými kaňony. Na krátkém úseku od Dolních Louček po Strážek se nachází hned šest hradů: Loučka, Újezd, Rysov, Košíkov, Víckov a Mitrov.

| SK za Pánovem |

| Dolní Loučky, SK ve zdi u kostela |

Touto krásnou krajinou prochází železnice, která ve své krátké historii je poznamenána neradostnými událostmi. V jejích tunelech ke konci války, v krátkém období sedmi měsíců, 6000 zaměstnanců dokázalo vyrobit téměř 800 stíhacích letadel. Stopy po této činnosti jsou zde patrné dodnes. Na mostě u Kutín v r. 1970 zahynulo při železničním neštěstí 31 osob.

Město Tišnov se také může pochlubit zajímavostmi: hora Květnice s krasovými jeskyněmi a krásnou vyhlídkou, rozhledna Klucanina, nejstarší klášter na Moravě v Předklášteří, založený v r. 1233 českou královnou Konstancí a další.

V Říkoníně, nad Balákovým mlýnem, na vysokém ostrohu s příkrými stráněmi do údolí Libochovky, se nachází smírčí kámen U Zabítych, kde v r. 1785 zahynuly dvě osoby ve sporu o majetek.

ZA SMÍRČÍMI KAMENY KE KŘIŽANOVU

Trasa IV: Velká Bíteš – Vlkov – Osová Bítýška – vpravo podél Třídvorského rybníku – Ořechov – Ronov - Kociánka – Křižanov – Kundratice – Kadolec – NS Svatá hora, ke Kadolecké studánce a smírčímu kameni (inf. tabule č. 3 a 4) - ke svážnici a vpravo 1,5 km k závoře nad Ořechovem Skřínářov – Velká Bíteš

Celkem 45 km

Smírčí kameny (SK):

1. SK – Osová Bítýška, u silnice ke Křeptovu, za potokem vlevo 150 m
2. SK – Osová Bítýška, na pravé straně Třídvorského rybníku
3. SK – Ronov, u silnice na Brezejc, 300 m za odbočkou na Kociánku, vlevo
4. SK – za Kociánkou na lesní cestě ke Křižanovu, vpravo v lese 20 m
5. SK – Kundratice, za Špitálským rybníkem

| Kunderatice, SK za Špitálským rybníkem |

| Ronov, SK za Kociánkou |

6. SK – na heřmanovské silnici, vpravo ke Křižanovu, vpravo u silnice
7. SK – u silnice ke Kadolci, 100 m za rybníkem Spustík
8. SK – na NS Svatá hora, inf. tabule č. 3
9. SK – u závory nad Ořechovem, SK U Sedmi dlabek

SMÍRČÍ KÁMEN TŘIKRÁT HLEDANÝ

Smírčí kámen v Kunderaticích, za Špitálským rybníkem, nás potrápil. Označuje prý místo, kde bitka Kunderatických s Turky nedopadla dobře.

Dvakrát jsme při hledání neuspěli. Potřetí jsme vyrazili s parťákem Jurou vyzbrojeni mapkou, novými informacemi, poptali jsme se i předem u místních, kteří nám moc neporadili. Hledali jsme poctivě a marně. Už jsme to opět vzdávali, když jsme tam na vycházce potkali sympatické manžele, kteří se také o smírčí kameny zajímali. Ti nás ke smírčímu kameni zavedli. Přiznám se, že jsem stál od něj necelých pět metrů a pořád jsem ho ještě neviděl. Stál v husté smrčtině, mezi vývraty vysokých stromů z nedávné vichřice. Ten bychom těžko sami našli. Vážení budoucí hledači smírčích kamenů, zkuste si tento smírčí kámen také najít. Poradím vám.

Přijedete od Křižanova, v Kunderaticích přejedete potok vpravo na prvním mostě a pojedete zpět za Špitálský rybník. Pojedete kolem vysokého kamenného kříže až k obdělávanému poli, vlevo je rybník Nebohý. Dáte se vpravo ke stožáru a odtud ke kameni je to už asi 30 m. Hledejte.

ZA SMÍRČÍMI KAMENY KE STRÁŽKU

Trasa V: Velká Bíteš – Osová – Milešín – Vidonín – Jeřábkův mlýn – Vratislávka – Borky – Krčma – Strážek – Moravec – Pikárec – po žluté TZ na asfaltovou lesní svážnici- po ní směrem k Radešínu 1,5 km (Pytlácký kámen) – zpět 2,5 km, (Barončin kámen) – lesní cestou vpravo po zelené TZ k vepřínu, 2 km (2. Jakub. kámen) – Jakubovský dvůr – Křižanov Ořechov – Velká Bíteš

Celkem 50 km

| Moravec, SK ve zdi u kostela |

| Křižanov, SK v lese za vepřínem |

Smírčí kameny (SK):

1. SK – vlevo u silnice k Milešínu, 200 m za odbočkou na Ondrušky
2. SK – u silnice z Vratislávky na Borky, vpravo
3. SK – Strážek, vpravo u silnice, 100 m pod kostelem
4. SK – Moravec, u zámku, ve zdi
5. SK – v pikáreckých lesích, po svážnici 4 km směr k Radešínu, vpravo (Pytlácký)
6. SK – v pikáreckých lesích, zpět po svážnici 1,5 km, vlevo 80 m po louce (Barončín)
7. SK – v pikáreckých lesích, 500 m vlevo za vepřínem, vpravo 150 m v lese
8. SK – u silnice před Jakubovským dvorem
9. SK – Velká Bíteš, 100 m za rybníkem Skříňka

TŘI LIDSKÉ OSUDY V PIKÁRECKÝCH LESÍCH

Dva tragické osudy a jeden se šťastným koncem. Hynek Jurman je ve své knize barvitě vylíčil, ale málo poradil, kde ta osudová místa s kameny jsou. Se štěstím jsem se v Pikárci potkal se starší paní, která pracovala u lesů. Později jsme ji naložili do auta a vydali se do rozsáhlých pikáreckých lesů za smírčími kameny. Ten Barončín kamen, vlastně dva vedle sebe, jsme našli hned, Pytlácký kamen nám už dal více práce, Jakubovský kamen jsme v lese hledali dlouho. Naše průvodkyně, v letech, naříkala: „Tady někde musí být, když ono je to tady všechno jinak“. Nakonec jsme ho našli.

Jaké lidské osudy se v pikáreckých lesích odehrály? Jakubovské kameny byly tři. Zaznamenaly úmrtí tří sourozenců při sporu o majetek. Sestra má kamen u Jakubovského dvora, kamen jednoho bratra je někde zasypan v silnici

| Strážek, SK u silnice pod kostelem |

| S průvodkyní u Pytláckého kamene |

a kamen druhého bratra je v lesích za vepřínem. Pytlácký kamen, kde zahynuli při přestřelce hajný a pytlák, je u sváznice k Radešínu.

Barončin kamen – dnes tam jsou dva kameny vedle sebe, které nesou názvy U Tří stromků a Barončin smrk. Je to místo vzniku velké lásky mezi slečnou z křižanovského panství a pánem z panství moraveckého. Místo seznámení se šťastným koncem a šťastným manželstvím se třemi dětmi.

Vážení budoucí hledači smírčích kamenů, hledání asi nebude jednoduché. Já sám Jakubovský kamen za vepřínem jsem podruhé hledal znovu. Až tam pojedou příště, už by to neměl být problém. No, moc jistý si nejsem.

ZA SMÍRČÍMI KAMENY K BUDIŠOVU

Trasa VI: Velká Bíteš – Nové Sady – Holubí Zhoř – Tasov – Kamenná – Klementice – Budišov – Pyšel – Častotice – Ocmanice – Naloučany – Pucov – Jindřichov – Velká Bíteš

Celkem 50 km

Smírčí kameny (SK):

1. SK – Tasov, na návsi před domem č. 38
2. SK – Tasov, za posledním domem směrem k Vanči, u silnice vpravo
3. SK – Klementice, od kříže po modré TZ, vpravo 400 m
4. SK – Budišov, u kostela mezi náhrobky
5. SK – Pyšel, na polní cestě k Častotícím, 1,5 km od Pyšele, vlevo
6. SK – Pyšel, z polní cesty na Častotice, od kříže kolmo vpravo 100 m, u lesa
7. SK – Naloučany, u kostela u zdi
8. SK – Naloučany, zazděn v opěrné zdi domu č. 1, proti domu č. 33
9. SK – Velká Bíteš, u cesty směrem na Jindřichov, Cyrilek

U ŽÁDNÉHO Z TĚCHTO SMÍRČÍCH KAMENŮ JSEM NEBYL

I to se stává. Ale byli u nich přátelé, kteří v počtu 19 osob, koncem září, za krásného slunečného dne, vyjeli za smírčími kameny k Budišovu. Já jsem ze zdravotních důvodů nemohl. Vůdcovské role se ujal zkušený cykloturista Jirka Baláš, který spolehlivě se všemi všechny smírčí kameny objel.

O krajině kolem Budišova něco vím z dřívějšíka. Je to oblast zasahující už do Přírodního parku Třebíčsko, krajina borových hájků, romantických skalisek, rybníků, malebných vesniček, s mnoha zajímavostmi, připomínající jižní Čechy.

Městečko Budišov může nabídnout hned několik zajímavostí: renesanční zámek s francouzskou zahradou se čtyřmi rybníky, gotický zámek s pověstnou věží s otočnou kohoutí korouhví, na náměstí několik soch od významných autorů, kousek od města větrný mlýn. I sousední obec Pyšel je známá zachovalou gotickou tvrzí ze 14. století, kostelem sv. Barbory, na návrší poutní kaplí, blízko které se nachází pozoruhodná jeskyňka P. Marie.

I historie smírčího kamene u polní cesty do Častotic připomíná častou tragedii. Odmítnutý milenec zde napadl svatební průvod a zavraždil oba novomanžele. Na celé projížděné trase je hodně i jiných zajímavých míst.

| Budišov, SK u kostela |

| SK u Klementic |

ZÁVĚREM

Podtrženo a sečteno. V letošním roce 2013 jsme stanuli téměř u 50 smírčích kamenů. Vymezili jsme si prostor, časově přiměřený pro kolo v jednom dni, s rezervou pro hledání a odpočinek. V takto vymezeném prostoru je smírčích kamenů určitě více. Buď jsme je neměli v plánu, nebo jsme je podle plánu nenalezli, anebo se o nich vůbec mediálně neví. Je docela možné, že po vydání tohoto svazku se ozvou lidé, kteří upozorní redakci Zpravodaje na další smírčí kameny. Budeme za to vděční.

Hledání smírčích kamenů je vždy krásným dobrodružstvím. Na cesty za smírčími kameny jsme se snažili vždy dobře připravit: s knihou Hynka Jurmana v brašně, s mapkami a informacemi z internetu. Poptávali jsme se i u místních obyvatel, ti často o výskytu smírčích kamenů v obci buď vůbec nevěděli, anebo naopak nám poskytli cenné informace. Byly smírčí kameny, jejichž nalezení nám dalo hodně práce, o to větší radost byla z jejich nalezení. Byly i takové, které bychom sami těžko našli a ke kterým nás místní museli dovést. Na předchozích stranách jsem záměrně uvedl jen stručné popisy míst smírčích kamenů, abych příští hledače nepřipravil o krásné prožitky při jejich hledání.

Na našich cestách jsme se setkávali i s jinými památnými kameny. Byly jich desítky a jsou z nedávné doby, pěkně udržované, často s květinami a svíčkami. Nacházely se jen u frekventovaných silnic, pomníčky tragických dopravních nehod, o to smutnějších, že při nich zahynuli převážně mladí lidé. Požůstali se o pomníčky vzorně starají, jaký ale bude jejich osud, až se zapomene, za padesát, sto let?

Závěrem poděkování vydavateli Zpravodaje Informačnímu centru a Klubu kultury, že umožnil vydání tohoto svazku o smírčích kamenech. Je jistě přáním všech čtenářů Zpravodaje, aby i další svazky Průvodce Bítešskem našly další pokračování.

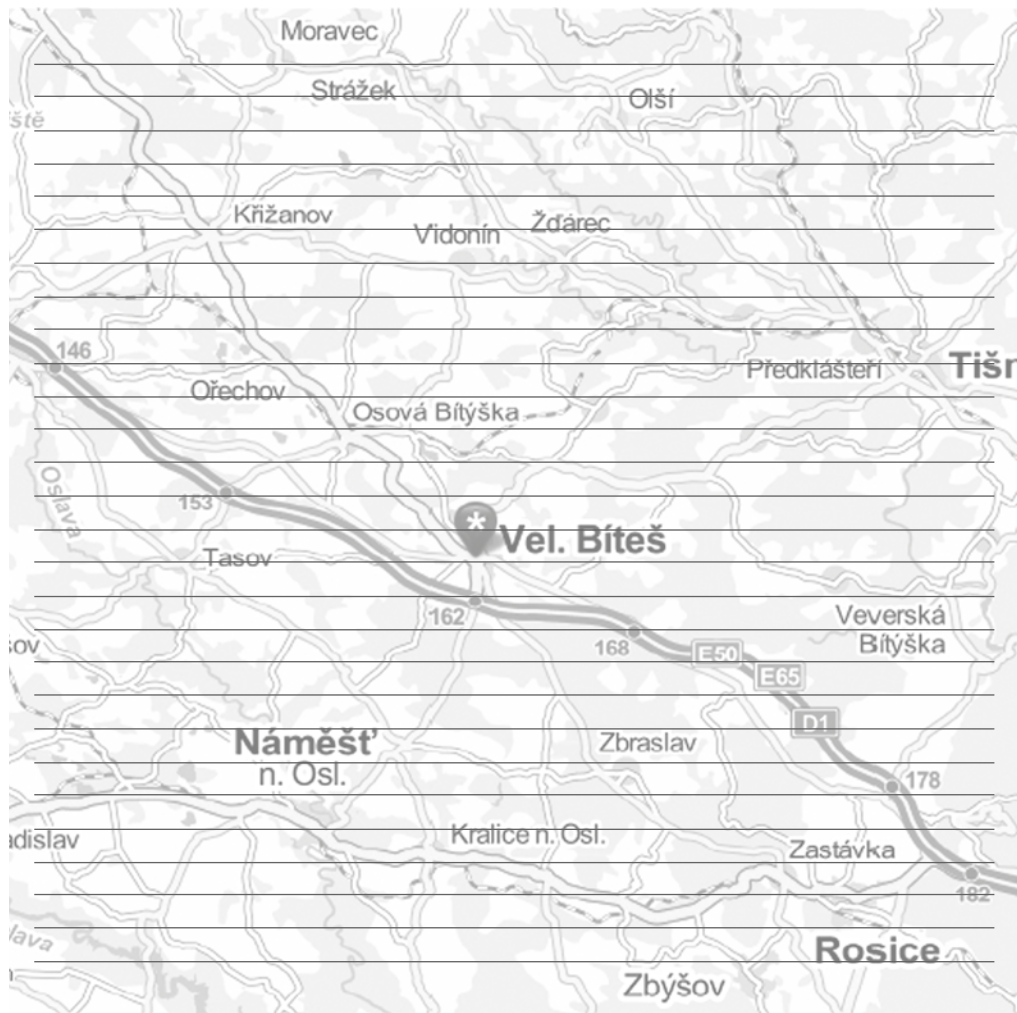
Úplně na závěr musím sdělit ještě něco důležitého. Když se vracíme pozdě odpoledne z celodenního výletu na kolech, unaveni, v nobách často i šedesát kilometrů, a když v dálce uvidíme věžičku bítešského kostela, jako by z nás únava spadla. To krásné vnitřní uspokojení, že jsme šťastně dojeli, že jsme to dokázali, že na to ještě máme. Takové vnitřní malé vítězství. A o tom to možná hlavně je.

Milí a vážení čtenáři, i vám přeji hodně krásných prožitků na výletech na kole, hlavně pak šťastné návraty domů.

Karel Smolík

POZNÁMKY

PRO BUDOUCÍ HLEDAČE SMÍRČÍCH KAMENŮ

Autor: Karel Smolík

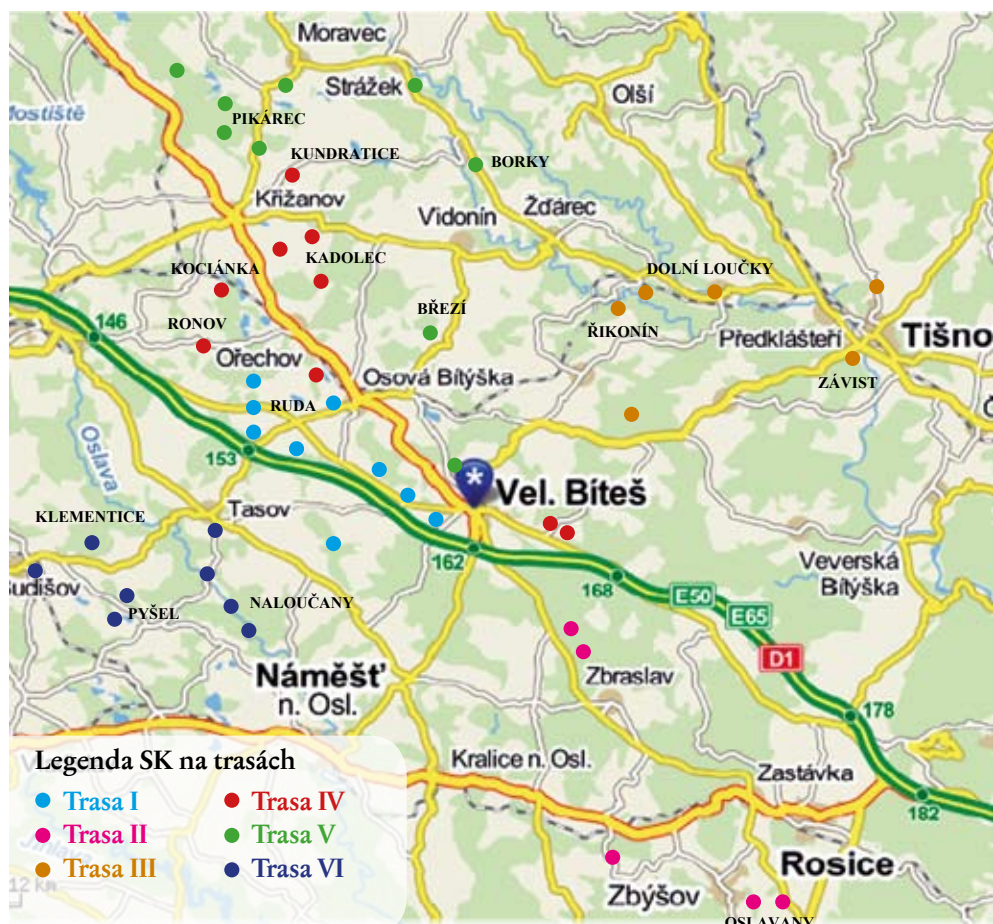
Vydavatel: Informační centrum a Klub Kultury Města Velké Bíteše, příspěvková organizace

Grafická úprava: Ondřej Šimeček

Tisk: EUROTISK s. r. o., Uherský Brod

Náklad: 2 400 výtisků Vydáno: Listopad 2013

Foto: Karel Smolík, Alois Koukola, Jiří Baláš

Naše cesty za smírčími kameny

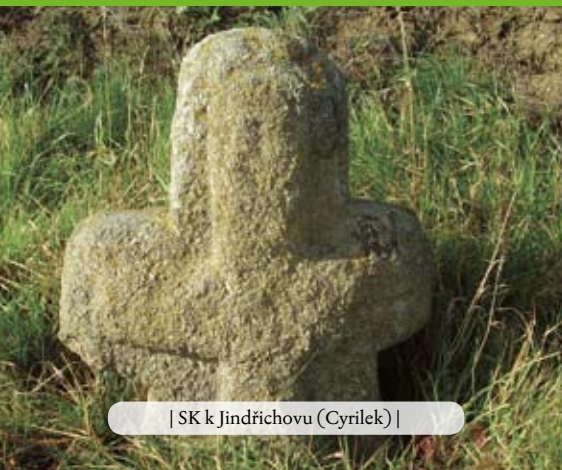
Informační centrum
a Klub kultury
Velká Bíteš

Velká Bíteš:
jedinečná a pohostinná

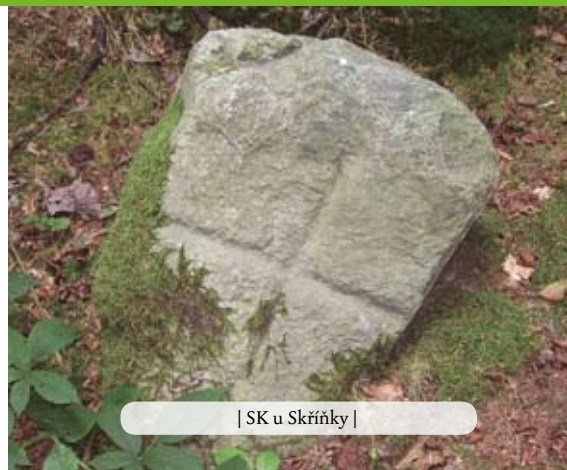

BÍTEŠSKO.com
kulturně společensko informační portál

Bítešské smírčí kameny

| SK k Jindřichovu (Cyrilek) |

| SK u Skříňky |